

בּוֹסֶפֶס רֵשִׁי

ב:

ר"ן

כָּל כְּנוּי נְדָרִים פֶּרַק רֵאשׁוֹן נְדָרִים

רש"י

מסורת הש"ם

חפצא. כל הנדרים קרוים חפצים בלשון משנה (קהלות א סא). ידות. נדרים ששם יד ופתחה לגדר כדמפרש (ר"מ ב"ב בשם). במה טרומיין. הגל הלסקן קדירה מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר ואמרו חכמים אין טומנין בדבר המוסף הגל אלא בדבר המעמוד הגל. מי הוא המוסף ואסור (שבת מט). במה אשה יוצאה. דהוי משכט ולא משוי, ואכלא דהוי משכט וגזר ציב רבנן דלמנא שלפא ומחילא לנכרה חטיבוטו ודלמנא אמי ללמיורי ד' אמות (שם טז). יש נוחליין ומנחילין. ים קרוינס שוחלין את קרוינסא כשמתים ובל אס הם מתים ממילין להם את ממוזם, דהיינו שפשים נוטלין זה את זה, והאי דלא קמי ים נוטלין זה את זה, היינו משום דבעי למהמי טיבא נוטלין ולא ממחילין, מי נמי רישא נוטלין וממחילין (רשב"ם ב"ב קפז). נוחליין ולא מנחילין. ויש שוחלין את קרוינסא, אבל אס ימוזו הם אין ממחילין לאומם קרוינסא שכן מורסין (שם ט). יש בכור לנחלה. לטול פי שנים, ואינו בכור לבדן. למת לכהן פקעו ה' טלנים (בבבא זכא). במה בהמה יוצאה. לפי שאדם מנחה על בהמה כשנמו בשבת, ומידי ומעטרה ציה בהמה היו משכט ואורחא ולא כתיב משוי ומידי דלא מעטרה ציה הוי משוי (שבת מט).

תוספות

גב' מאי שנה גבי נדרים דסני כולוהו. כלומר ואילו במס' מירט לא תנא אלא כל כנויי נזירות כנוירות: נדר ושבועה כנויי גבי הדרי. דכתיב כי ידור נדר לה' או השבע שבועה (י): איידי דתנא נדרים דמיסר הפלא עליה. כלומר שאוסר הככר עליו ואומר אכילת ככר זה עלי לאפוקי שבועה לאסר נפשיה מן חפלא כלומר שמועד דאין שבועה בלשון נדר ולא נדר בלשון שבועה הילכך כל שהשליף על זה צוה אין צדכריו כלום. ואיכא למידק דהתניא בפרקין (דף יג.) אחרו אסר האומר בתורה הרי עלי שלא אוכל צער אלמא יש נדר בלשון שבועה דהא שלא אוכל קאמר וצפ' שבועות שהים בתרא נמי משמע דיש שבועה בלשון נדר דלמרינן התם (שבועות כג.) בלאמר אכילה משמיהן עלי שבועה והא האי ליטנא לדנר הוא וקאמר ליה גבי שבועה אלמא מהני. י"ל דהני ליטני לאו צדוקא נקיט לכו דההוא דלחיהו אסר האומר בתורה לא אמת אלא לאשמעינן דרך אסר ע"י התפקה ומש"ה לא דק בליטינה ולעולם במוציאו בלשון נדר קאמר וההיא נמי דלמרינן אכילה משמיהן עלי שבועה לאו דוקא דלמר דבהאי ליטנא אלא דלמר שבועה שלא אוכל שמהין אלא דהתם איידי דלמר לעיל מינה בלאמר אכילה משמיהן עלי קונס דהוא ליטנא דוקא דנדר אמר נמי אכילה משמיהן עלי שבועה ולא דוקא וכן דעת ר"ח ז"ל הרב זן מג"ש ז"ל והוא הסכים הרש"ב ז"ל. וצירושלמי חליגי דהאי דינא דלמרינן התם ד' יודן ורבי ורבי מונא סברי אין נדר בלשון שבועה ואין שבועה בלשון נדר ורבי יוסי פליגי עלייהו ומשמע דקיימא לן כרביס. אבל הרמב"ן ז"ל כתב בהלכות נדרים שלו דליכא ל שבועי הנך סוגיא ולמימר דלא דייקי בליטיניהו אלא ודאי נדר שאמרנו בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר מנהי מיהו לאו מעיקר נדר ועיקר שבועה דהא אמרינן בסוגיין דנדר ושבועה לא שוין בליטיניהו אלא מדין ידות הוא דמהני דנדר שאמרנו בלשון שבועה כיון דפיו ולבו שוין לאסור (ט) שבועה על עצמו אע"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהא הוי וכן בשבועה שאמר שבועה ככר זה עלי כיון שפיו ולבו שוין לאסור אכילתו מככר זה בשבועה מהני מדין יד אלא דבסוגיין דהכא צעיקר לשון נדר וצעיקר לשון שבועה איירינן: פסח בכונין וכו' וטו ידות וכו'. וי"ל דכ"י פירושא ודאי תנא בכונין פתח דאפילו אי אמרת דמתניתינן מיחסרא לא מיחסרא רישא שאין אדם מחסר בראש דבריו אלא באמצען וכיון דעל כרחיק בכונייס פתח אפילו תנא נמי ידות הוא ליה לפרושא ההוא דפתח צה ברישא. ומו ידות אנטיניהו שכן שהרי לא הזכיר תחלה כדי שיפרש אותן. ומתוך קושיא בברייתא וקאמר איירי בהון וכו' כלומר חסורי מחסרא: ונפרוש כנויין ברישא. כלומר אע"ג דתרלת קושיא בברייתא מיהו קמייתא אכתי קשיא. ומתרינין דלורחיה דתנא לפרושי ברישא ההיא דסליק מיניה דמתן כמה מדליקין וכו': ולא היכא דפתח צה לא מפרש צה ברישא. דקס"ד דכי מתרינין ההוא דסליק מיניה הוה מפרש ברישא דבוקא קאמרינן דאי ליכא קפידיא צמיילתא (ט) ה"ל לתנא למתניניהו לכלוהו גוונא ומשום הכי מקשי: והסגן יש נוטלין ומנחילין. היינו האב את הבנים. נוטלין ולא מנחילין היינו האיש את אמו: מוסרום לבעליהן ואסורות ליבניהן. מפרש בפרק יש מותרות (ביבמות פד.) כהן הדיוט שנשא את האלמנה ויש לו אח כהן גדול. מותרות ליבניהן ואסורות לבעליהן כהן גדול שקידש את האלמנה ויש לו אח כהן הדיוט: טעונום שמן ולבונה. מפרש בפרק כל המנחות (מנחות עט.) מנחת הסלת והמחצת והמרחשת. שמן ולא לבונה מנחת נסכים: טעונום הגשה. שיגיש הכהן את המנחה בקרן דרומית מערבית דכתיב (ויקרא ו) זאת מורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה'. ומפרשי' צפ' היה מביא (סוטה יד): דהיינו קרן דרומית מערבית: סנופה. כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומנין: טעונום הגשה ואינה טעונו סנופה. היינו מנחת חטא. טעונה תנופה ואינה טעונה הגשה היינו לוג שמן של מלורע ואשמו והציקורים: אלא

גב' מ"ש גבי נזיר דלא קסני לכולהו. דהתם קמיני כל כנויי נזירות (א) ומו לא מידי ולא קמני לכל הני נדרים ושבועות: כתיבין צהדי הדדי. כל נדר וכל שבועה אסרי' וכיון דאגב דקמני (ט) שבועות קמני לכולהו: וליטני שבועות כמר נדרים. דכתיבי והדר ליטני לכולהו: דמיסר חפלא. דכי אמר דבר זה עלי צקרנן או צחרס אסר ליה לחפך עליו ומשום הכי תני להו צהדי הדדי אצל כי אמר שבועה שלא אוכל דבר זה או שאיני נהנה מדבר זה איהו לא אסר לחפלא עליה אלא נפשיה אסר מההוא חפלא: פסח כנויין ומפרש ידום. לאלתר מודר אני ממך וכו' דהיינו ידות ולתמילה ה"ל למתני' לפרש כיוניין כגון קונס והדר ליטני ידות: וטו. אכתי איכא למיפחך ידות אינשי היכי שחכס התנא דלא קמני וידות נדרים כנדרים: איירי צהו. דודאי לא שכת להו לידות וחסורי מיחסרא וכו': וליפרוש. (ט) אכתי אי כנוינים איירי ברישא ליפרוש נמי ברישא קודם דפריש ידות: הווא דסליק מיניה. כגון ידות דסליק מינייהו ומפרש להו לאלתר ברישא דמתן כמה מדליקין ונקיט כמה אין מדליקין דסליק מיניה וכן כל הני: ובל היכא דפתח ציה לא מפרש ברישא והסגן יש נוטלין וכו'. ומפרש ברישא אלו נוטלין ומנחילין: הלן. פתח ברישא משום דלאושו דני (ט) קמני דיש נוטלין ומנחילין נפישין מהני דלא מנחילין וכן כל הני משום הכי מפרש להו לאלתר אע"ג דפתח צהדי ברישא אצל הכה גבי נדרים וכן כמה מדליקין דלא נפשי ההוא דסליק מיניה פתח ברישא. ל"א אושו דקמני ארבעה דברי' כגון יש נוטלין ומנחילין נוטלין ולא מנחילין ומנחילין ולא נוטלין וכן בכולהו יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבניהן וכו' הואיל ותני כל הני מתחיל בזההוא דפתח ברישא ומפרש ימיה דאם היה מפרש בזההוא דסליק מיניה ברישא שמא יטעם את הראשונות אלא פתח בראשון ומפרש להו כסדרן אבל היכא דלא אושו כגון הני כמה מדליקין וכו' ליכא למיחש להו וצמתינית נמי ליכא למיחש דלא מפרש אלא כנויי וידות והני חרמים ושבועות ומיזר צהני ליכא למימר דלאושו דהא לא נריך להו למיתני אלא אגב גררא נסכי להו ומשום הכי לא שכת לקמייתא דלא נריך הכא כל כך דלא הויא עיקר אלא כנויי וידות בלבד וכמתן דלא תני להו לאחריני דמי: אלא

ברישא ומפרש ימיה דהאם כרתיך בכונייס פתח אפילו תנא נמי ידות הוא ליה לפרושא יטעם את הראשונות אלא פתח בראשון ומפרש להו כסדרן אבל היכא דלא אושו כגון הני כמה מדליקין וכו' ליכא למיחש להו וצמתינית נמי ליכא למיחש דלא מפרש אלא כנויי וידות והני חרמים ושבועות ומיזר נסכי להו ומשום הכי לא שכת לקמייתא דלא נריך הכא כל כך דלא הויא עיקר אלא כנויי וידות בלבד וכמתן דלא תני להו לאחריני דמי: אלא

אסר חפלא עליהו או איהו חפלא י"ל דלענין זה שאם היה אומר קונס שלא אוכל ככר זה לא אמר כלום וכן אמר גבי שבועה להפך: ותו ידות אנשי. פי' ברשא ליטני ידות נדרים כנדרים ומשני לא אנשי איירי בהון וחסורי מחסרא: וליפרוש כנויין ברישא. דהא קאמרת דמני ידות בתר כנויין ולא משמע ליה להגיה המשנה ולומר מני רישא ידות קודם כיוניין דלא רצה לשבט המסכתא: ההוא דסליק מיניה פתח ברישא. ואם תאמר נתקן ליה ממחילין ופיה דקמי (דף ט) כנוי נדרים קודם היו ליה למתני כנוי [מותרות] קודם דסליק מיניה וי"ל דסליק מקרבן דקמני נדר כנוי וכו': יש מותרות לבעליהן. הך בבל צבימות מפרש לה ומשני הני משום דלאושו מפרש ההוא דכתיב ברישא ודאג פן יעשה כהן לך מפרש ההוא דכתיב ברישא וצביר נמי איכא כי האי סוגיא ומשני צמהה צהדיק ענין צמהה צאסורא איירי מפרש היתר ברישא:

- (א) [מיר ב., ג.] (ג) שנת כ., (ג) שם מוז., (ד) שם ט., (ה) ב"ב קמ., (ו) בימות פד., (ז) מנחות מט., (ח) שם ס., (ט) בכורות מו., (י) [שבת נא:], (י) [ממדרג לן], (ל) [ב.], (מ) [במדבר לן], (ס) [פ"א ה"א], (ס) [י"ל בדרגן], (ע) [י"ל לא ה"ל, ב.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאי שנא וכו' נזירות בכניירות ותו לא מדי: (ב) ד"ה כמינין וכו' דאגב דקמי נדרים ושבועות: (ג) ד"ה וליפרוש ואבתי הא כנוינים איירי ברישא ליפרוש להו נמי ברישא: (ד) ד"ה הלן וכו' דלאושו ליה להני דיש טולין וכו' דסליק מיניה מפרש ברישא:

גליון הש"ם

גב' בדתנן כמה מדליקין. קשה לי אמאי לא הביא מההמקום ריש שבת פ"ד העני עומד בחוק:

פירוש הרא"ש

גב' משום דנדר ושבועה כתיבי גבי הדרי. דכתיב כל נדר וכל שבועה אסרי: נדרים מידי דמיסר חפצא עליה. דליסור נדר הוה שמתפקו בדבר הנדרו ונאסר כמיהו וכן חרמים כדמפרש במתני': לאפוקי בשבועה דאסר נפשיה ולא חפצא. דכתיב (ויקרא ה) נפש כי משבע שמעטע שלא עשה דבר זה ומיזר אע"פ שאסר כיון אינו נאסר היין עליו אלא בגופו תלוי הנזירות שאומר היינו מיר ומתלה לאסר כיון ובתולתה וטומאה: ותו ידות אינשי. כלומר שכת התנא מלשמות ברישא דכיון דפריש להו צמתיי היה לו לשמות ברישא ולומר שחס כנדרים ויכולא צהו בשאר דוכתי ליטנא דיש ידות מאן דכר שביה אלא שלשון נדרים משנו: ואית ספרים דנביס ידות אינשי איירי צהו כלומר מי דבר צהס שחס כנדרים דמפרש להו וליפרוש כנויין ברישא כיון דפתח צהו: יש שיענות וכו'. יש מנחות טעונות שמן ולבונה: יש בכור לנחלה. דמקרי לאשית אנו: ואין בכור לבחן. דלא הוי פטר רחס: הלן משום דאוושו מפרש ההוא דפתח בהו ברישא. שכלל אחת יש ד' צבות ואי פתח במאי דסליק לפי שהנדרים אומרים היה שוכח מקלמן: